

మొల్లరామాయణము

రామలక్ష్మణులు విశ్వామిత్రునియొగము సంగ్రహము

సీ. ఒకనాఁడు శుభగోష్ఠి సురీశ్వరుఁడు మంత్రీ
హితపురోహితులును నెలమిఁజేరి
బంధువగళము రాయబారులుఁ జారులుఁ
పరిచారకులు నెల్ల సరవిఁ జేరి
గాయకులును భృత్యగణములు మిశ్రులు
సతులును సుతులును జక్క నలరి
సరసులు జతురులుఁ బరిహసకులుఁ గళా
వంతులుఁ గడునొక్కవంకఁ జేరి

గీ. కొలువఁ గొలుపున్నయెడవచ్చి కుశికపుష్కర
డధికదీవించి తా వచ్చినట్టికార్య
మధిపునకుఁ జెప్ప మదిలోన నా తల్లిపడుచు
వినయ మొప్పార నిష్ఠనిఁపన్నుఁడె.

మొల రామాయణము.

క. రాముడు దనుజులతో సం

గ్రామము నేయంగఁ గలఁడె కందుగదా ! నే

నే మిమ్ముఁ గొలిచి వచ్చెద

నోమునిరాజేంద్ర ! యరుగు ముచితప్రాధిన్.

2

మ. అనినం గౌళికుఁ డాత్మనవ్వి నిమమయ్యా రాజ ! నీచేతఁగా

దనరాదైనను రాక్షసుల్ విపులగర్వాటోపబాహుబుల్

భునుఁ డీరాముఁడుదక్క వారిఁ గెలవంగారాదు పిన్నంచు నీ

పనుమానింపక పంపుమింకఁ గ్రతురక్షార్థంబు భూనాయకా. 3

౪. అని ప్రియోక్తులు వలుకుచున్న విశ్వామిత్రునకు మిశ్రకుల శిష్యుం

డైన దశరథుండు మాతాడవోడి యవ్వడు.

4

క. మునినాథు వెంట నుత్తా

ముని నలజడి వెట్టచున్న మూర్ఖులపై రా

ముని సౌమిత్రిని వెన న

స్మృతితో నానందవార్ధి మునుగుచు బనిచెన్.

5

మల్లకోకిలము.

అని కాశకుం డట వచ్చునయ్యెడ భూరకాశ

బాలకాండము.

తారమధ్యమనందు నొక్కతె వైత్యకామిని భీకరా
కార మొప్పంగ నట్టహాసవికాస మేర్పడ రాంగ నా
కూర్గిరాక్షసిఁ జూచి యమ్మునికుంజరుం దొగి రామునిన్.

క. తాటక వచ్చిన దదిగో

నాటగ నాడు దని మేల మాడక నీ వీ
పాటి పడ నేయు మని తన
చాటున భయపడెడి రామచంద్రుని కనియెన్.

ఎ. ఇట్లుచెప్పిన యీమునిచంద్రుని పల్కులాలించి రామచంద్రుండ
తనయంతరంగమ్మున నిట్లని విలసిల్లెంచె.

క. ఈయాడుచానిఁ జంపంగ

నాయమ్మున కేమిగొప్ప సగరే వీరుల్
చీ యని రోయెచు నమ్ముని
చాయకుభయ మెఱిగి తనమనమ్మున నలుకన్.

క. వేగిటు గొనిరామచంద్రుడు

నూటిగ నొకదిట్టకోల సురులు నులింపన్

ఘోటకసమవక్షణం

గాటక నయ్యగ్రీల ధరపై గూల్చెన్.

10

ప. ఇట్లు తాటకం గీటాంగించినయంత నమ్మునీంగుడు మేటి సం
తోషమ్మున రామునిం గొనియాడుచు నశ్రమంబుగ నిజాశ్రమం
బున కేతెంచి రామసౌమిత్రిల సాయంబున జన్మంబునేయుచు
న్న సమయంబున.

11

క. అకాశపీఠి నెలకొని

రాకాసులు గురిసి రమితరక్తము బలలం

బాకాకుయజ్ఞముపై

భీకరముగ మునిగణంబు భీతిం బొందన్.

12

ఉ. అంబరపీఠి నిల్చి త్రిదశాంతకు లెంతయు నేచి రక్తమాం

సంబులు గాఢినందనుని జన్మముపై గురియంగ నంతలో

నంబరరత్న వంశకలశాంబుధిచంద్రిండు రామచంద్రిండు [13

గ్రంబుగ ద్రింకె జండబలగర్వలఁ దమ్ముడు దానునొక్కటై.

ష. ఇట్లు రామచంద్రిండు సాంద్రప్రతాపంబుమించ నింద్రులు

మృగించిన నమ్మనిచందుగ్గిడు నిర్విఘ్నంబుగా జన్మం బొనర్చి
రామసౌమిత్వగ్రం బూజించె నట్టి సమయమ్మున. 14

—♦ సీతా స్వయంవరము. ♦—

౧. భగదీనుత యగుసీతకు

బరిణయ మొనరింప జనకపార్థివుఁ డీల భూ

వరనుతుల రం డని స్వయం

వర మొగిఁ జాటించె నెల్లవారలు వినగన్. 15

౨. ఇట్లు స్వయంవర మహోత్సవ ఘోషంబున సంతోషంబునొంది వి
శ్వామిత్రుగ్గిడు రామసౌమిత్వగ్రం మిథిలానగరంబునకుఁ దోడ్కొ
ని చనుచుండు మాడ్గంబున 16

౩. ముదితాడసి వెనుచెంటను

వదలక చనుదెంచునట్టివడి రాముని శీర్షి

నదరజము సోకి చిత్రగిం

బొదవంగఁ గనుపట్టె నెదుట నొకయుపల మటన్. 17

౪. పదనై యొప్పిద మె కడుఁ

గదలుచు బంగారుపూదె కరంగినరీతిన్

బొదలుచు లావణ్యస్థితి

నుడతిగఁ జూపట్టి నిలచె నునుచిరలీలన్.

18

ఉ. ఆమునివల్లభుండు గొనియాడుచు బాడుచు వేడ్కతోడ కి

రామునిఁ జూచి యిట్లనియె రామ ! భవత్పదభాశిసోఁకి యీ

భాషిని రాయి మున్నకులపావనమాడఁగ జల్లిమయ్యె నీ

నామ మిటుంగువారలకు నమ్మఁగవచ్చును భుక్తిమత్తులున్. 19

ప. అని యక్కంతారత్నంబు పూర్వవృత్తాంతం బంతయు నెంత

యు సంతసమ్మున నమ్మనుజేంద్రినందనుల కెఱింగింపుచు మిథి

నగతంబునకుం జనియె నచ్చట.

20

నీ. చక్రిడ కర్ణాటాంధ్ర యవన మహారాష్ట్ర

రాజకుమారులు తేజ మలరఁ

బాంధ్య ఘూర్జర లాట బర్బర మళయాళ

భూపనందనులు విస్ఫూర్తిమీఱ

గౌళ కేరిళ సింధు కాళ కోశల సాశ్వ

ధరణీకపుత్రులు సిరి వెలుంగ

మగధ మత్స్య కళింగ మాళవ నేపాళ

నృపతనూభవులు నెన్నికకు నెక్క

గీ. మఱియు నుత్కల కోంకణ మద్ర పాండ్ర

వత్స గాంధార సౌరాష్ట్ర వంగ చోళ

రాజ్యముల నొప్పుభప్పున్న రాజనుతులు

వచ్చి రక్కామినీ స్వయం పగమునకును.

21

ఉ. కొందఱు పల్లకీల మఱికొందఱు తేరుల నందలంబులన్

గొందఱు కొందఱశ్వముల గొందఱు మత్తగజేంద్ర సంఘమున్

గొందఱు స్వర్ణదోలికలఁ గోరిక నెక్కి నృపాలనందనుల్

నందడిగాఁగ వచ్చిరి బుజంబు బుజంబును దొర్లిపులాడగన్. 22

వ. అట్టి సమయంబున.

23

చ. గురుభుజశక్తిగల్గు పదికోట్లజనంబులఁ బంప వారు నా

హతుని శరసనంబుఁగొని యాడుచుఁ బాడుచుఁ గొంచువచ్చిను

స్థిరముగ వేదిమధ్యమునఁ జేర్చిన దానికిఘాపదీపముల్

విరులును గంధ మత్తుతలు వేడుక నిచ్చిరి చూడ నొప్పుగన్. 24

స. అట్టి సమయంబున జనకభూపాలుండు రాజకుమారులం గనుంగొని
యిట్లనియె. 25

ఉ. కొంకక సావధానమతిఁ గూర్చి వినుం డిదె మర్కుమరికై
ఁగుంకుప సేనినాడ వివిధోల్లల పైనధనంబుఁ గాన నీ
శంకరుచావ మెక్కిడిన సత్త్వఘనుం డగువాని కిస్తు నీ
పంకజ నేత్ర నీత సరపాలకులార ! నిజంబు నెప్పితన్. 26

గీ. అనుచుఁ బలుకుచున్న యవనీశతిలకుని
వాక్యములకు సుబ్బి వనుమతీశ
నుతులు దాముతామె మతిలోన జెలఁగుచు
దగ్గరంగఁ బోయి ధనువుఁ జూచి. 27

క. విల్లా యిది కొండా యని
తల్లడపడి సంశయంబు తలకొన మదిలో
బట్టిదు లగు నృపనందను
తెల్లరు దౌదవుల నుండి రెంతయు భీతిన్. 28

క. కొండలు డగ్గర నోడిరి

బాలకాండము.

కొందఱు సాహసముచేసి కోదండముతో

నందంద పెనగి పాటిరి

శంధుల గొండులను దూటి సత్త్వము లేమిన్.

. గాలిఁ దూలినరీతిగా నెత్తఁ బాలక

తముఁ దామె సిస్త్తనఁ దలలు వంచి

కాఁగలించిన లోసు గాక వెగ్గలమైన

భీతిచే మిక్కిలి వీరువోయి

కరముల నందంద పొరలించి చూచినఁ

గదలకయున్నఁ జీకాకుపడుచుఁ

బాహులు మున్నట్టిపగిది మౌన మేమి

కాన రాకుండినఁ గళవలించి

గీ. రాజసూనులు కొందఱు లేజ ముడిగి

జగతి రాజుల మోసపుచ్చుంగఁ దలఁచి

జనకు డీమీయఁ గావించెఁ జాలు ననుచుఁ

దలఁగి పోయిరి దవ్వుగా ధనువు విడిచి.

సీ. ఇది పర్వతాకార మీవిల్లు కనువిచ్చి

1)

మొల్లరామాయణము.

లేరి చూడఁగ రాదు దేవతలకు

నటు గాక మును శేషకటకునిధను వంట

హరుఁడె కావలెఁ గాక హరియుఁ గాక

తక్కినవారికిఁ దరమె యీకోడండ

మెత్తంగఁ దగుచేవ యెట్లు గలుగు

దీని దగ్గర నేల దీని కోడఁగ నేల

పరులచే నవ్వులు పడఁగనేల

గుఱుతు నేసియుఁ దమలావుకొలదిఁ దామె

తెలియవలెఁ గాకయూగక తివురనేల

యొరుల సొమ్ములు తమనేల దొరుకు ననఁచుఁ

దలఁగి పోయిరి రాజనందనులు గనుచు.

31

• అంత విశ్వామిత్ర మునీంద్రుఁడు రామచంద్రుని ముఖావలోక

నంబుఁజేసిన.

32

• కదలకుమీ ధరాతలమ కాశ్యపిఁ బట్టు ఫణింద్ర భూవిషా

స్పదలను బట్టు కూర్మమ రసాతలభోగి ధులీకులీకులన్

వదలక పట్టు ఘృష్టి ధరణీఫణికచ్చపపోతి వృమున్

బొదవుఁడు బట్టుడీ కరులు భూవణిడీశుని చాపమెక్కిడున్. 33

క. ఉర్వీనందనకై రా

మోర్వీపతి యెత్తు నిష్పడుగునిచాపం

బుర్విం బట్టుడు దిగ్దం

త్యుర్వీధర కిటిఫణిందుగ్రి లూతంగ గడిమిన్.

84

ప. అనుమ లక్ష్మణుండు దెలుపుచున్న సమయంబున.

85

మ. ఇనవంశోద్భవుడైన రాఘవుడు భూమిశాత్మజుల్ వేడ్కతోఁ

దను వీక్షింప మనీశ్వరుండలరఁ గోదండంబు చేనంది చి

వ్వన మో పెట్టి గుణంబు పట్టి పటు బాహుశక్తితోఁ దీసివన్ (36

దునిఁగెన్ జాపముభూరిఘోషమున వాఙ్మల్ మోయించందం జూనన్

గీ. ధనువు దునిమినంత ధరణీశనూనులు

శిరములెల్ల వంచి సిగ్గు పడిరి

సీత మేను వెంచె శ్రీరామచంద్రునిఁ

బొగడె నపుడు జనకభూవిభుండు.

37

ప. ఇట్లు శ్రీరామచంద్రుని సత్త్వపంపదకు మెచ్చి సంతోషించి జనక

మహారాజు వివాహంబు నేయవాలై రమ్మని దశరథేశ్వరుని పేరి

ట శుభలేఖలువా'యించి పంచిన దశరథమహారాజును నాశుభలే
 ఖిలం జదివించి సంశోభంబున నానందబాష్పంబులు గ్రమ్ముదేర
 మంత్రీప్రవరుం డగునుమంతునిం బిలుపించి నుమంత్రా'! యిపు
 డు మనమందఱుమును బయలుదేరి మిథిలావృద్ధిబాసకుం బోయి
 యట జనకమహారాజునింట మనరామలక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్ను
 లకు వివాహవహోత్సవము జరుపవలయుఁ గావున పశిష్టాది ద్విజ
 పర్యులను గౌసల్యాది కాంతౌజన్మును నరుంధతి మొదలుగాఁగ
 లభానుగభార్యలను మఱియు సకలబంధుజనంబును రావించి బం
 గరుటందంబుల నిడికొని తోడ్కొని రమ్మని యంపిననతండును మ
 హాప్రసాదంబుని తత్ క్షణమ యంతఃపురంబునకుం బోయి కాస
 ల్యచైక సుమిత్రీ మొదలగు రాజకాంతలను వస్తిష్టాది ద్విజవరీషు
 లను నరుంధతి మొదలుగాఁగల ముత్తైదువలను మిగిలిన సకల బంధు
 జన్మును రావించి యుక్తప్రకారమ్ముగాఁ గనకరథమ్ములపై నిడి
 కొని దశరథమహారాజు కడకుం గొనివచ్చినయంత దశరథుండు పు
 స్త్రద్వయసహితమ్ముగ రథమారోహించి సమస్తసేనా సమన్వితం
 డగుచు వాద్యఘోషంబులు దశదిశలునిండ నడుచుచున్న సమయ
 మ్మున నంతకుముందు జనకభూపల్లభుండు దశరథమహిషాలు నెదు

యోగి తోడితెచ్చి యడుగులు గడిగి యగ్రపాద్యాదివిధుల వి
 ధ్యక్తంబుగాఁ బూజించి మానితంబుగఁ గానుక లొసంగి సకల
 సంపత్సంపూర్ణ మయినని వేశముం గల్పించి యందుఁ బెండ్లివారిని
 విడియించెనంత నక్కడఁ గనకవికార మైన పీఠమ్ముపైఁ గూర్చు
 న్ను సమయమ్మున దేవా ! శుభముహూర్తంబాసన్న మగుచున్నది
 రమ్మని వశిష్ఠుండు సనుదేర నాతఁడు సని రామలక్ష్మణభరతశ
 త్పుత్రులకు మంగళస్నానమ్ముఁ జేయించి నిర్మలాంబరాభరణం
 బులొసంగి వేర్వేఱ నొక్కముహూర్తమ్మునఁదన కూతునీతను శ్రీ
 రామచంద్రునకును, దనతమ్ముఁడు కుశధ్వజునికూఁతు లగుమాండ
 పూర్వికాశుత్కీర్తులను భరతలక్ష్మణశత్పుత్రులకును నిచ్చి వివా
 హముండేసి తనపియతనయల కొక్కొకతెకు నూఁటేసి భద్రగజ
 మ్ములను వేయేసి తురంగంబులను బదివేలు దాసీజనమ్మును లక్ష
 ధేనువులను నరణంబులిచ్చి దశరథాది రాజలోకమ్మునకు బహుమా
 నమ్ముగా నవరత్న ఖచితభూషణమ్ములును జీనిచీనాంబరమ్ములును
 నొసంగి నుగంధద్రవ్యమ్ముల నర్పించి పూజించి యంచె నంత దశ
 రథమహారాజు పురలి యయోధ్యాపట్టిణంబునకు వచ్చుచుండఁగా
 మధ్యేమాగ్దంబున.

—♦ పరశురాముని భంగపాటు. ♦—

గీ. పరశురాముఁ డడ్డుపడి వచ్చి మీనామ
మెవ్వ రవిన మొలకనవ్వుతోడ
నేను వశరఘండ నితఁడు నాపుష్పండు
రాముఁ డందుఁ) పేరు భీమబలుఁడు. 39

వ. అని వినుపించినఁ గోఁగిధావేశవశంకడుండై యుష్పడప్పరశురాముఁ
డు రాముం గనుగొని యిట్లనియె. 40

క. రాముఁడు నేనై యుండఁగ
నామిడ నొకండు గలిగినా మఱి యాఁ గా
శేమయె రణ మొనర్చఁగ
రామా ! రారిమ్మటంచు రహి బిలిచెఁ దగన్. 41

వ. పిలిచినతోడనే రామచందుఁడతని కిట్లనియె. 42

గీ. శ్రాగ్రిహ్మణుండ వందుఁ బరమపతిత్తుండ
పదియుఁగాక భాగ్గవాన్స్వయుండ

చైననిన్నుఁ దొడరి యాహవస్థలమున
జగడ మాడ నాకుఁ దగునె చెపుమ.

48

వ. అనిన విని పరశురాముం డిట్లనియె.

44

శ. శస్త్రముఁ దాల్చినందగునె సన్నతికెక్కిన బ్రాహ్మణుండనన్
శాస్త్రము గాదు నా కెదిరి సంగరభూమిని నిల్చినంతనే
శస్త్రముఖంబులన్ నృపులఁజక్కుగఁ జేయుదుఁ గాన నిప్పుదున్
శస్త్రము శాస్త్రముం గలవు సాహసవృత్తిని రమ్మపోరగన్. 45

భ. అనిన రాసుచంద్రుం డిట్లనియె.

46

కు. విను మావంటి నృపాలుడైనఁ గలనన్ వీరత్వముం జూపఁగా
నన యాఁగాక మహానుభావుఁడవు నిన్నాలంబులో మీఱఁగా
నెనయన్ ధర్మవై మాకుఁ జూడమటి నీవేమన్న నీమాటకుం
గనలన్ మంచిది కాదు మాకెపుడు దోగ్ధర్మంబు మీపట్టునన్. 47

భ. అనిన విని యెంతయు సంతోషించి భార్గవరాముం డార్యసూరా
నునితో నిట్లనియె.

48

గీ. శివుని చివుకువిల్లు శిఘ్రంబై యానాఁడు

విఠిచినాఁడ ననుచు విష్ణుపీఠ

వలదు నేఁడు నాకు వశ మైనయాచావ

మెక్కు పెట్టి తివియు నింతె చాలు.

49

ఉ. రాముఁడు గీముఁ డంచును ధరాజను లెల్ల సుతింప దిట్టనై

భీమునిచాపమున్ విఠిచి ప్రేరెద వందుల కేమిగాని యీ

శ్రీమహిశేశుకార్యకముఁ జేకొని యెక్కిడుదేని నేఁడు నీ

తో మఱి పోదు సల్పి పడఁద్రోకు రణస్థలి నీకరీరమున్ 50

చ. అని తనచేతివిల్లు నృపు లందఱుఁ జూడఁగ నందియాయ నా

భనువును గూడి తేజముఁ ప్రతాపముఁ రామునిఁ జెందెనంత నే

జనవరుఁ డాశరాసనముఁ జక్కఁగ నెక్కిడి వాడిబాణ మం

దుననిడి యేదిలక్ష్యమనఁ ద్రోవలు సూపినద్రుంచి గగిక్కునన్ .51

వ. ఇట్లు మహాప్రతాపంబునఁ దాపలుద్రుంచి యన్యశఃప్రతాపమ్ము

న భ్గావరాము దోర్లన్వంబు నిర్లన్వంబు గావించి జయమ్ముఁ గైకొ

న్నహిమాయనిం గొంగలించుకొని దశరథుండు కుమార చతుష్టయ

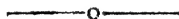
మ్ముతో నయోధ్యానగరంబుఁ బ్రవేశించి సుఖోన్నతి రాజ్యం

బు నేలుచుండె.

52

కుచేలోపాఖ్యానము

క. శ్రీమద్భాగవతాథ

స్తోమంబులు దెలుపునెడల శుకయోగీంద్రుం

డామోదమునఁ బరీక్షి

దూభిమిశున కనియె వాక్రభుత్వము మోయన్.

1

పురవర్ణనము.

క. నెరయు ప్రిసిద్ధము మధురా

పురము సమీపమునఁ బంట పొలఁతికి రత్నా

భరణంబైఁపలసిల్లును

నరనాథ యవంతిపట్టణ శ్రేష్ఠమిలన్.

2

మధురగతి రగడ:—

అది గడు సున్నత మయ్యెడికోటలు

సదనం బగు నచ్చపుఁ బూఁదోటలు
 మాణిక్యంబుల మయ మగువేడులు
 నాణెము లగు తిన్నని బహువీధులు
 కడునైష్ఠికతలు గలిగినయాజులు
 పుడమిని ధర్మముఁ బూనినరాజులు
 భర్మచినిర్మిత బహుసౌధంబులు
 నిర్మల మణిమందిర యూధంబులు
 పచ్చలు గూర్చిన బలుతోరణములు
 మచ్చిక లెసఁగెడి మదవారణములు
 కట్టందములుగఁ గట్టిన తేరులు
 నెట్టినసాములు నేర్చినశూరులు
 నవరత్నంబుల నయమగుమేఘలు
 కవగూడిన పటికంపుల గోడలు
 పటుతర గేహ పాస్రాదంబులు
 స్ఫుటతర భేరీపుట నాదంబులు

* * *

వీరిఁ గుజేరునిఁ జెనఁకెడు నైశ్యులు

నిమ్మలఁ బొడవగు నిలహోమంబులు
 కమ్మని కృష్ణాగరు ధూమంబులు
 నిరుపమ మాగధ నిఁగానంబులు
 గరిమవహించిన ఘనయానంబులు
 విమలోదకములు వెలసినతావులు
 సమచతురములగు చల్లనితావులు
 మహితబలంబుల మహిసామంతులు
 బహువిద్యల నేర్పిగు ధీమంతులు
 దూతాదులకును దోడగు తంతులు
 నీతులు పతులకు నేర్పెడు మంతులు

* * *

గలిగిధరితిని ఘనత వహించెను
 ఆలకాపురవరమనఁగ రహించెను

3

తే. ఆమ్మహాపట్టణంబున కనతిదూర
 మైనఘోరాటపీమధ్య మాదిరికిఁగ
 నివ్యదేశంబునను నన్నుతింప మిగుల

బట్టునెనది తాపసి పల్లె గలగు.

4

కుచేలమహాముని మహిమ.

క. ఆంధ్రు గుచేలుం డనుముని

నందనుఁడొక్కరుఁడు దినదినము హరిసేవా

నందంబున సకలేంద్రియ

బృందములఁ బరిత్యజించి కేర్పివహించున్.

5

తే. శతసహస్ర పరిచ్ఛేద సంఘటిత పు

రాణశ్ఛోఢరీయంబు రమణదాల్చి

మానులు కుచేలుఁ డీమహామహుఁడనంగఁ

చేరుగొన్నాఁడు దిక్కులు పిక్కటిల్ల.

6

క. ఆముని నిజభార్య జన

స్తోమంబులు పొగడఁదగిన నుండరనుగుణో

ద్దామత నాయమవందలు

వామాక్షియనంగఁ దనరు వనుధాధీశ.

7

తే. ఆపతివ్రత పెనిమిటి ననుసరించి

నులభమున నిర్వచేడుర నుతులఁ గనియెఁ
బేదతనమునకే కాదె పెక్కులైన
బిడ్డల నొసంగు విధి యెంత దొడ్డతనము.

8

క. వినువక యడవులరాలిన

కసవుల ధాన్యములఁ దనకు గ్రాసంబులుగా
వనుదేవ నుతుని గొలుచుచుఁ
బసిబిడ్డలు నాలు నతఁడు బ్రతుకు నరేంద్రా.

9

చ. పిడికెడు దూసరొడ్లు కడుఁ బేర్చి దినంబును నేటిలెచ్చియా
పడఁతికిఁ దద్విభుండొసగ బ్రాన్యజియున్ బచనంబుచేసి యే
ర్పడ మఱి యంతలో నతిభిభాగము దీసి లతాంగి భర్తకుం
గుడువఁగ బెట్టి భుక్తిగొను కోమలి సంతతి దాను బంక్తులన్. 10

తే. జగతి నావిప్రవరుఁ డయాచకుఁడు గాన

నింటిలోపల ధాన్యంబు లెపుడు లేవు
కోమలికిఁ బూటపూటకుఁ గుడువఁ గూటి
బిడ్డలను నేగతిని మట్టు పెట్టవచ్చు.

11

సీ. సన్నంపునార లాచ్చాడించుటయె కాని
 తోడుగఁ గోకలులేవు బుడుతలకును
 పసినాఁడు గట్టిన పాలపూసలె కాని
 పెట్ట సొమ్ములులేవు బిడ్డలకును
 విడికఁడు బియ్యంబు పేదగంజియ కాని
 త్రాగఁ బాలునులేవు తనయులకును
 దట్టంబులైన పత్రపుటంబులే కాని
 మడువ గిన్నెలులేవు కొడుకులకును .

తీ. నిరుగుపొరుగునవారల యిండ్లనెల్ల
 వివిధమార్గంబులను సిరు ల్విష్టవీఁగఁ
 కుడిచిక్టైడు శిశువుల గోము లరసి
 తల్లి యెట్లోర్పుఁ దన పేదతనమునకును.

12

క. బిడ్డల పేదరికంబున
 కడ్డంబై పెంచుకొనుచు నధిపునకును మా
 తొడ్డక సద్గుణ గావున
 నొడ్డారము నేయకెలమి నుండె నృపాలా.

13

అ. కలిమి గలుగుపట్లఁ గాంతునకను బ్రియం
బొనరఁ జేయవచ్చు నుచితవృత్తిఁ
బేదతనమునందుఁ బెనిమిటి మనసురాఁ
దిరుగ నేర్పినదియె గరిత యనఘ.

14

సీ. పాయగుప్పిలతోడి పురుడున కేమైన
నాటలకిమ్మన్న నాలసించుఁ
వప్పు బెల్లముల కై బ్రతిమాలి యేడ్చుచుఁ
గొంగుఁ బోడిచ్చినఁ గుస్తరించుఁ
బాలువెన్నలకుఁగాఁ బ్రామిడివడిఁ బోరఁ
జన్నిచ్చి కాఁగిట సంగ్రహించుఁ
బోగు లుంగరము లీ పూటఁగావలెనన్న
మాపు తేపని పలుమాటు బొంకు

తే. గలిమి లేము లెఱుంగక గడునువఁగల
బిడ్డలింపైనవస్తువు లడ్డులేక
కొంటెతనమునఁ దమ్ముంచుఁ గోరగింపఁ
దల్లియేమియు ననలేక తల్లడించె.

15

క. ఈరీతిని శిశువులు దనుఁ

బోరాడిన మగని చూడఁబోసక పలుమా

తారామామణి దినములు

పోరామిని గడపు సాటి బోటులు మెచ్చన్.

16

భార్యపతిని కృష్ణునియొద్దగుఁ బోవేడుట

వ. ఇట్లత్యంత ఘోరంబయిన దారిద్ర్య చింతభరంబున సంసార పా
రావారంబు దరియింపఁజాలక, నుతులతోఁబోరాడుచుం దత్కాం
తారత్నంబు సతతదయాస్వాంతుండును, సకలసద్గుణవంతుండును,
నయిన తనకాంతునిం గదిసి యేకాంతంబున నిట్లనియె.

17

తే. స్వామి మీరెన్నటికి నయాచకుల రగుట

యాచకులు గాక యుండుట నాత్మఁ దెలియు

నైనఁ గక్కుర్తిమాట దా నాడుకొనెద

నరయు మీమన్ననలఁ గుచేలాగ్గిగణ్య.

18

క. యాదవవల్లభుఁడును మీ

కాదిన్నేహితుఁ డటంచు నందఱు దెలుపన్

మోదమున విందునెపుడో

శ్రీదయితుని సమ్మఖంబుఁ జేరి నుహతేశ్వర.

19

తే. చిన్నవాండ్రకు నేమైన సిరులు వేడి

తెచ్చి రక్షించుకొనుము నాదేహమెడల

నొగిలె నుర్రేజనాన్సుఖినోభవంత'

*

నియెడివాక్యంబు తలపోయు నిగ్రుల్లా.

20

తే. పూర్వసఖుండైన యాపవపుంగళుండు

మిమ్ముఁ బొడగన్న సిరుల్లె మిన్న కొనఁగు

నెఱుక పిడికెందు ధనమన్న గుఱుతుమాట

తథ్యమాఁ గాదె యెందైనఁ దాపనేంద్ర.

21

మ. ఘనుఁ డాకంఠవిధంజనుండు త్రిజగత్కొంతుండు మోదంబుననొ

మనకుం బెక్కుసిరుల్ ఘటించుఁ గడుసమ్మానించుఁ గాదేనిత

ద్యనజాతాత్తుని పాదపద్మములఁ బ్రేమఁ జూచినంజాలదే

చనుడీ యిప్పుడు భోగమోక్షములకున్ సాధ్యుండు కృష్ణుండిలన్

క. తాళిలుచెడ నెమ్మేనుల

క్షీణించిరి బువ్వలేక చెడి బుడుసలు పా

రాణికు లన్నంబునకును .

బ్రాహ్మమునకు లంకే' యనెడి పలుకులు మృతలే.

23

క. నెరవుగ నాకటి పెల్లున

నురనుర సుక్కిదరు మన శిశువులం జూడన్

దురితము దారిద్ర్యంబులఁ

బొరయక మనుచున్న వారె పుణ్యులు జగతిన్.

24

సీ. రూపింపనిగ్గుల రూపింబు నెడలించు

రక్తమాంసముల భారము లడంచు

నుద్యోగములకునై యూహనేరంగనీడు

మగల కింతులకును బగలునేయు

బహుళంబు లైవలీభంబు లుత్పాదించు

సూన్యతవాక్యంబు నూఱుంబుచ్చు

జాలదురాశావిచారంబు గల్పించు

మానంబు చెడఁ బ్రతిమాలిపించు

తే. ససదృశానంద పనమున కగ్నికీల

యతిశయాకాగ్నింతచింతావిహరణభూమి

భూరి దుఃఖింబులకు నెల్లఁ బుట్టినిల్లు

ప్రజలకును లేమికంఠే బాపంబు గలదె.

25

వ. అనిన నవ్యభూతత్వంబునకుఁ గుచేలుం డిట్లనియె.

25

క. తరుణీ పూర్వభవంబున

గుటి మీఱంగఁ జేసినంత కుడుతురు పిదపన్

నరు లీజన్మంబునఁ గడు

దురపిల్లఁగ నేల యిట్టి తోయంబులకున్.

27

ఆ. ధనము గూర్చినలెనె తనయులకును భుక్తు

లిడెడు నాఁడు కీర్తిరమేశ్వరుండు

మృగసమాజములకు మేపు నీకైవ్యఁడు

వెట్టి పోరు నెలమి నట్టడవుల.

28

*

*

*

వ. అని సర్వంబునకు సర్వేశ్వరుండు గలందు ప్రజలరక్షింప నేనున

మథుండ నే యని విరక్తుండై వలికిన నతని చిత్తంబు మెత్తంజేయం

జాలక వెచ్చనూర్చుచు నచ్చెలువ వెండియు నిట్లనియె.

29

క. బలువుగ సత్కర్మంబులు

దలంచి యొనర్పకయ ఫలము దైవం బిడునే ?

హలికుఁ డద నెఱిగి విత్తన

మిల నెదవెట్టకయె పండునే ధాన్యంబుల్.

30

ఆ. మనుజుఁ డెల్లప్పుడు మానకనేయంగ
 దైవయత్న మొకటి శారసిల్లుఁ
 గాక యూగకున్నఁ గలదె భుక్తమునను
 దైవమానుషములు దగ సమములు.

31 .

శే. పరఁగ నట్టింటనుండి నా భాగ్యమనిన
 దైవమెక్కడఁ గొని తెచ్చి తనకునిచ్చుఁ
 జేయదగిన ప్రయత్నముల్ సేయఁజేయ
 నధిప యటమీఁద వారి భాగ్యంబుకొలఁది.

32

ఆ. దేవుఁ డిచ్చుననుచు దినదిన యత్నముల్
 సేయకున్న శేల సిరులుగల్గుఁ ?
 బల్లెరమున నిడిన పంచభక్ష్యున్నముల్
 కుడువకున్న నెట్లు కడుపునిండు.

33

క. కావున మనుజుఁడు సేయక
 దేవుం డీయంగ లేఁడు తెలి యేమియు నా
 నావిధ భాగ్యము లుండిన
 నావిరి పండకయె రిత్త పంటక మగునే.

34

క. అధుగక యుండినఁ దగువర

మిడునే నిష్కారణంబు యీశ్వరుడైనం
బుడమి జ్ఞేయపు చేతులు
కుడువదు నో రసెడు మాటకును దప్పకునే

క. తొల్లిఁ మునులు తపంబులు 85

మొల్లముగా జేసి శౌరి మొనసిన పిదపన్
సల్లలితంబుగ జేడకె

యుల్లములకు బిరియములైన యుచితార్థంబుల్. 86

లే. మీరు కృష్ణుని మెఱయ నమ్మిన మహాత్ము

లతిశయంబుగ నిష్కాముడైననేమి

ప్రజలరక్షించు తెల్లను బగమధక్ర

మధిప యాచింపు సుకృతాత్ముడైనవారిని. 87

క. డైవంబె నీకు శ్రీహరి

దావలముగ నీవు మాకు దైవమవనిలో

భావింపంగ నిట్లుగుటకు

నేవిధమున నైవశస్య మెఱుంగమధీశ, 88

అ. సకల భువనములను సంరక్షణమునేయ

నీశ్వరుండె కర్త యెంచి చూడ

మమ్ము సంతసించి మన్నింప రక్షింపు

గర్తవీవు నకిల కార్యములకు.

39

వ. అని యశేకాచికారంబు నీతివచనంబు బుద్ధిచేంచి, తొట్టిటివారు
నడుచు కగ్రమంబుఁ దెలిసి, ప్రజారక్షణంబు పరమధర్మంబని పొ
ర్థించిన.

40

తే. ఎట్టకేలకుఁ దత్కార్య మియ్యకొనుచు

గాంచనాంబరు నెలమి నేపించుటయును

బ్రజల రక్షించుటయు మంచి పని ఘటిల్లె

తీర్థమును స్వాధ్యము నటంచుఁ దెలిసి యవుడు.

41

ఉ. భామినితోడ నిట్లనియెఁ బద్మదళాక్షుని గానఁ బోయెదన్

గోమలి బల్ దరిదురలము కొంచుఁ జనన్ మనకెద్ది వస్తువా

స్వామికి నిష్టమైనయది సంగతియే చన రిశ్తచేతులన్

భూమిభుల్లాద్దకున్ సతుల పొంతలకున్ గురులున్న చోటికిన్. 42

చ. గరిమ సమ స్తవస్తువులు గగ్గినవారరుదేరఁ బాలఁ బె

ద్దతికముఁజేసి పంపువారు తండ్రి నుతుండనుజన్ముఁడైన బ

ల్పరిభవ మాచరింపువారు భామిని కేదరికంబు దోచినన్

సిరి చెడిపోయి నుట్టములఁ జేరిన లాఘవ మందలండు నే.

43

క. సధనుల కడకు దరిచుగిం

డధవా పోరానిపట్ల నరిగిన యేసే

విధమునఁ గైకొని చనవలె

నధికము లగు వస్తువులు సిఠాంభోజముభి.

44

తే. ఎట్టకేలకు విహితుల యిండ్ల కేగి

పెరిమెఁ దా నూరకుండుట పెద్దతనము

గలదె యడుగుటకంటెఁ బల్కులకందనము

(యాచనముతోనె గౌరవ మంతరించు).

45

క. రంజిలి తా మునుమున్నుగ

నంజిలిపడ కిచ్చెనేని నయముగ వారున్

గొంజగ నిత్తురు కృష్ణుఁ

ముంటేయియు నాడెనేని మోచేయాడున్.

46

తే. కావున సమస్త సామాజ్యకర్తయైన

యిందిరాధీశునకుఁ గాను కీఁగవలయుఁ

‘జందుగినకు నూలిపో’ గన్న సామె తగును

గాన నేమైన మనశ్చక్తి గలకొలంది.

47

క. కొండీకలము మన కెంతటి

దండి గలుగు నధికవస్తు తతి హరి కొనఁగన్

కొండంతదేవునకు మఱి

కొండంతయుఁ బ్రతి యిడెడు కుశలులు గలరే.

48

క. అదిగావునఁ గార్యాత్ము

మదనగురునికడకు నిపుడు మనమూరక పో

విదితముగా దేవర వన

ముదితయుఁ దనవిభునివాక్యములకు నలరుచున్.

49

క. పెరవుగఁ గొన్నిడినంబులు

నిరతంబుగ నుపవసించి నివ్వరియడుకుల్

దొరకినయట్లు వధూపణి

వరుని కుచేలమున ముడిచి పనిచిన యంతన్.

50

క. భరణీనురుఁ డాదినమున

హరినేవ్యాంబు గదలి యతిదూరముగా

గిరులును కానలు నదులును

బురములు గామములు గడచి పోవుచుమండెన్.

51

10518

